

„Вірою ми розуміємо,
що біжи словом Божим
збудовані.“

Євр. 11:3

ВІРА Й НАУКА

120

СЕРПЕНЬ — ЖОВТЕНЬ

1982

FAITH and SCIENCE

Ukrainian Religious Magazine
101 Cambridge Road, Brookhaven, Pa., 19015
U. S. A.

120 AUGUST — OCTOBER 1982

Передплата: Річна 8.00 дол.
Піврічна 4.00 дол.

Передплату посылати на адресу:

Mr. John Lissijtschuk
60 Cone St.
Hartford, Conn. 06105, U.S.A.

З М І С Т

1. Двадцять років	1
2. Ювілейне привітання	3
3. У 20-ліття журналу	4
4. Сіль	5
5. Найважливіший у житті елемент	6
6. Ім'я Боже	8
7. Заповідь Христа: "Покайтеся!"	10
8. Вступ до Біблії (7)	17
9. Дорога знання і дорога віри	21
10. Люди без Бога	23
11. Заснування і будова Церкви	27
12. Іван Кмета-Ічнянський	29
13. Ювілейний акростих	29
14. "Двоє умерли за мене"	30
15. Схід сонця	31
16. Примхи клімату	32
17. Заснування Києва	33
18. Лікування гімнастикою	35
19. Звідусиль	35
20. В саду Гефсиманським	37

ДВАДЦЯТЬ РОКІВ

1962—1982

Господь подарував нам уже двадцять років від того часу, коли журнал "Віра й Наука" почав тихо відвідувати своїх перших читачів.

Протягом цього часу він зайняв належне йому місце між численною нашою літературою, і здобув велику прихильність між цінителями чистого, правдивого та ідейного слова.

Хоч роки вносять природну зміну до складу читачів, але коло їхнє поступово поширюється. При кожній нагоді наші читачі намагаються дати нам знати про свою думку щодо журналу, сказати добре слово та підтримати руки у праці. Листів багатенно. Час від часу ми їх публікуємо. А тепер добра нагода відвести для них більше місця.

Нам пишуть:

"Управа Західного Українського Євангельсько-Баптистського Об'єднання в ЗСА засилає сердечні побажання з вінцем Божого благословення для часопису "Віра й Наука", а також і для Редколегії. Сподіємось ще кращих успіхів у поширенні високоцінного друкованого слова та обіцяємо підтримати Ваші руки молитвами та ділами братньої любові. Це перший і найкращий науково-теологічний часопис в історії Всеукраїнського Євангельсько-Баптистського Братства". — В. Рожок — голова, М. Теслюк — секретар.

"Прийміть від мене щиросердечну подяку за Ваш так цінний журнал "Віра й Наука", якого я мав шану від Вас отримати, і який приніс мені навіть велику радість. З його завітанням до мене можна сміливо навести оту відому фразу: "З журбою радість обнялась". Яку велику радість справив мені тепер цей Ваш дорогоцінний журнал. Це немов те Євшан зілля. Я прочитав його з насолодою від початку до кінця, і ще вертаюся до цінних для мене статей. Це дійсно чистий християнський підручник віри й науки. Цього для нашого теперішнього покоління потрібно... Хай Всевидючий Господь обдарує Вас знанням і силою Духа Святого будити з довгого літаргійного сну наш народ". — Протопресв. М. Гілтайчук. З. Німеччина.

"Дорога Колегіє журналу "Віра й Наука"! Ось до моїх рук потрапив цей журнал. Це чудовий журнал. Давати опис таких матеріалів, треба справді мати мудрість Божу і знання... В ім'я нашого Спаси Ісуса Христа просимо, присилайте нам одного примірника

цього журналу, а він буде ходити по українських хатах... За Вашу увагу до нас Бог винагородить". — Л. Ласкус. Бразилія.

"Щиро дякуємо за Ваші журнали "Віра й Наука". Ми отримуємо п'ять примірників, але розсилаємо іншим безкоштовно, щоб тільки пізнали велике спасіння та вічне життя. Ви скрізь роз'їжджаєте, хоч би до нас коли приїхали, та разом схилили коліна перед Його престолом ласки і подякували Господеві нашому за необмежений дар спасіння". — П. Донченко. Англія.

"Прийміть нашу сердечну подяку за таке друковане слово, яке нам принесло багато радості. Ваш журнал "Віра й Наука" є для нас великою радістю, він приносить скріплення нашим душам. Ваша праця не марна перед Господом". — В. Дидик. Югославія.

"Ваш журнал прекрасно редагований. Усі статті великої вартості — повчаючи та цікаві, підносять та розвивають духа. Нехай Господь благословить Ваш труд". — А. С. Іванчук.

"По милості Божій ми тут стараємося поширити Ваш часопис не тільки в оточенні нашому, але й серед усього нашого українського населення. Минулого разу на Академії Української Науки професор Л. і доктор О. хвалили "Віру й Науку" та дякували за зміст. Так само часто відвідуємо старших людей і вони охоче його читають. Журнал "Віра й Наука" приносить багато радості своїм читачам". — О. О. Бодрук.

"Коли я ознайомився з цим журналом, то зразу ж взявся за те, щоб мати його від появи на світ Божий. Я зараз маю всі числа журналу. Що я можу сказати про журнал, що він для мене дуже, а дуже цікавий, і я завжди чекаю його чергового числа з нетерпінням. Будь-що додати до його змісту, або відійняти, не маю, бо він своїм змістом дуже цікавий і життєвий". — П. Бербець.

"Ваш журнал "Віра й Наука" є дійсно цікавий та, мабуть, найкращий з журналів, що редагуються в українській мові. Мої найкращі побажання Божих благословень у так корисній праці на Його ниві". — Л. Якобчук.

Чи важка праця над журналом? Безперечно, бо усі співпрацівники віддають добровільно свій час, що мають поза своїми щоденними обов'язками.

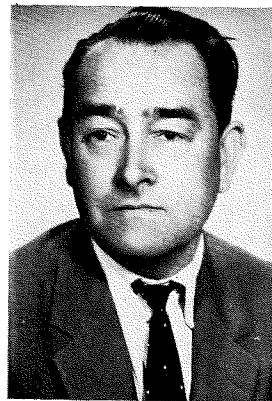
Чи передплати покривають усі видатки журналу? Із деяких країн грошеві перекази висилати заборонено, а прохання про журнал надходять. Не вимагається передплата і від тих, що не мають змоги заплатити. Наші перевитрати покриваються добровільними вкладками членів Видавничої та Редакційної Колегії, а також додатками читачів на пресовий фонд.

Так ми виконуємо заповідь Христа: "Ідіть по цілому світові, та всьому створінню Євангелію проповідуйте!"

Д-р Іван Беркута, гол. редактор.

ВІРА Й НАУКА

ЮВІЛЕЙНЕ ПРИВІТАННЯ ЖУРНАЛОВІ "ВІРА Й НАУКА"

Проф. А. Штурма

Палкий прийми від нас привіт, —
О, "Віро і науко"!
Бо ж ось минає двадцять літ,
Як ти вродилася на світ! —
Тобі ми тиснем руку!

Ти ідеал усім несеш
Глибокий, ніби море!
Без віри Бога не знайдеш, —
І без науки горе!

Не раз, бувало, тяжкі дні
В своїм житті ти мала,
Але несла життя вогні,
І все перемагала!

Ти сповіщаєш для усіх
Про Божеє спасіння,
Про те, що з ран Христа святих
Пливе благословення.

Отож, нехай Всесильний Бог
Тебе, як добрий Тато,
Веде до славних перемог,
Бо праці ще багато!

Звіщай в найбільший мікрофон
Про віру і науку,
Про двох сестер, що, як закон,
Ідуть рука у руку.

Адам Штурма

У 20-ЛІТТЯ ЖУРНАЛУ "ВІРА Й НАУКА"

Михайло Ступницький

"Ви — сіль землі".
"Ви світло для світу".
Матв. 5:13-14.

Світло і сіль, як знаємо, дуже необхідні речі в житті. Ісус Христос вживає "сіль" і "світло" прикладом для своїх вірних. Кожен правдивий християнин повинен бути таким світлом і сіллю для цього світу. Або світлом, чи сіллю. Якщо ми не свіtimo і не осолоємо, то ми тоді безвартісні в духовному житті.

Ця проста й легкозрозуміла наука нашого Господа Ісуса Христа, повинна сприйматися кожним християнином якнайпо-

важніше. Кожен віруючий повинен пильнувати, берегтись і молитись, аби належно на цьому високому становищі знаходиться. Цікаво, що Господь у цих прикладах не виявив того, скільки ми маємо солити, або як ясно ми маємо світити для світу.

Після Христового світла, дивлячись на проповідь Святої Євангелії, на акт слави голгофської смерті, воскресіння та вознесіння, ніхто з людей не освітив цього світу так, як Він. Христос випромінював із Себе надзвичайне багатство ясноти. І апостоли, та віруючі, що були після апостолів, раз осяяні Його ясністю, аж до наших часів сяють, немов світила небесні. Це світло для світу, завдяки світлу Господа Ісуса Христа, сяє з глибини віків у правдивих віруючих аж до наших днів, що відбивають Христове світло в праці та в стражданнях, і зберігає при духовному житті все людство. Свята Євангелія Христова є великою і багатю копальнею солі, силою Духа Христового, що обновляє і на вічність береже того, хто прийняв Ісуса Христа до свого серця.

Сила солі та проміння світла в християнстві повинні проявлятися у кожному християнинові в кожному ділі. У найменшій частині, як і в найменшій іскринці правдивої дитини Божої, незалежно від того, яку долю вона має в

своєму серці з цього святого елементу, повинно виходити більше чи менше діло добра. Наприклад, таке діло, як видання журналу "Віра й Наука", що постало двадцять років тому. На першому зібранні Видавничої Колегії ми молилися, щоб видавати журнал не з метою зиску матеріяльного, а з метою жертвувати для тих, що читатимуть його духовні виклади, просто та щиро. Усі ми, як члени, ділом цим добровільно з'єдналися, і кожна думка, кожне слово, кожен дар уподібнилися до іскор або частинок, виданих нами з сердець. Цим простим ділом, я вірю, з Божої волі, прокламувалося Достойне і Святе Ім'я Боже.

Тепер же, пишучи ці слова, слід приглянутися ближче до справи, до якої й моя особа приналежна. Порівнюючи мою частинку діла до інших членів Видавничої Ко-

легії, у мене міцніє переконання, що праця вимагає від мене більше. І я молюсь, а також закликаю інших моїх співробітників над цим ділом до саморозважання, чи ми в подібних справах віри і в ділі є світлом та сіллю?

Особисто я славлю Бога і дякую Йому за те, що журнал "Віра й Наука" виконує велику та важливу працю. Висловлюю належне признання головному редакторові доктору І. Беркуті за здібність, за провід у видаванні та редагуванні журналу. Також висловлюю подяку всім іншим, які багато попрацювали протягом минулих років. Усіх, що були, і тих, що тепер приєдналися до співпраці, глибоко зберігатиму в моєму серці, та молитимусь за них і за продовження служіння журналу "Віра й Наука", аж поки Господь сприятиме.

СІЛЬ

Одного разу провадилася бесіда над значенням євангельського тексту: "Ви — сіль землі" (Матв. 5:13). Присутні висловлювалися про значення "солі", що згадується в цьому вірші.

— Сіль додає їжі відповідний смак,— сказав один.

— Сіль зберігає від розкладу,— ви-

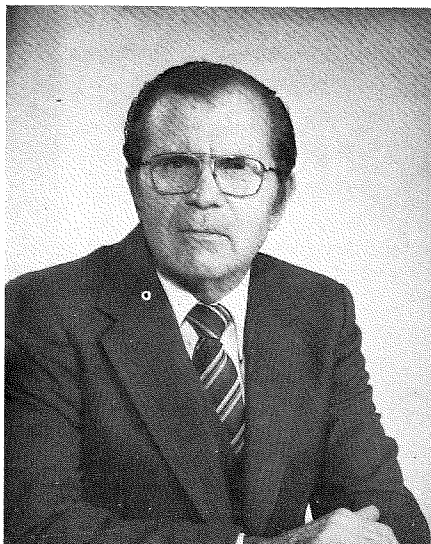
словився інший.

Після всіх, на підставі пережитого досвіду, була запропонована ще одна думка:

— Сіль викликає спрагу.

І всі замислились: — Чи викликав я в комусь спрагу пізнати Господа Ісуса Христа?

НАЙВАЖЛИВІШИЙ У ЖИТТІ ЕЛЕМЕНТ

Паст. І. Думич

Невидиме, тасмниче, природне, всім відоме повітря є життєвим елементом усіх ділянок природи. Зокрема важливе воно для тваринного та рослинного світу. Без нього гинуть рослини, що служать оздобою земної кулі. Без нього втрачають життя різноманітні істоти, від дрібних моллюсків до гігантських тварин. Підлягає смерті і людина, якщо вона позбавляється повітря.

Цілими днями можна жити без їжі, але без повітря можна жити тільки раховані хвилини. А чому так? Повітря містить у собі один із найважливіших елементів — кисень.

Кожне вдихання вносить до організму свіже життя. Воно доста-

чає кисень до легенів, до цього чудового органу, з його численними трубочками і 1800 мільйонами повітряних міхурців чи альвеол, призначених для сприйняття кисню. До цих міхурців скеровується кров, де кисень повітря зв'язується з гемоглобіном червонокривців, і розноситься по всьому організмі, наділяючи кожну клітину теплотою та енергією. Клітинам необхідне безперервне надходження кисню. Як тільки процес цей припинюється, хоча б на декілька хвилин, то відразу всі мільярди клітин будуть приречені на неминучий загиб.

Не менше дванадцяти разів протягом хвилини людина потребує надходження цього елемента. Скільки ж вона споживає його протягом години? Доби? року? Протягом усього життя? Незбагненно! А його безперервно споживає все людство та мільярди інших живих створіння.

Ще одна важлива властивість повітря — воно повсюдне. Повітря оточує собою всю земну кулю. Закон повітря такий, що воно скрізь проникає, як тільки відкривається вільний доступ, і це тому, щоб жодне створіння не постраждало від його відсутності.

Протягом тисячоліть повітря безперервно виконує свою роботу.

Дивне, невидиме повітря! Яка велика праця покладена на нього! Звідси стає зрозумілим, чо-

му, говорячи про дихання, Святе Письмо у багатьох відношеннях має на увазі вище значення — прийняття Духа Божого.

Син Божий говорить про прийняття Духа Божого, як про животворне повітря: "дух дихає, де хоче, і його голос ти чуєш, та не відаєш, звідкіля він приходить, і куди він іде. Так буває і з кожним, хто від Духа народжений" (Ів. 3:8). "Дух дихає" — в оригіналі: "вітер віє". У Старому Заповіті, коли оповідається, що кості оживуть, Дух Божий називається по-давньоєврейському вітром (Єзек. 37:1-10). "Після вогню — тихесенький, лагідний вітерець", — читаємо у Першій книзі царів 19:12.

Як рух повітря для тіла, так само Божественний Дух для душі. Якщо тіло, позбавлене повітря, вмирає, то тим більше вмирає душа без Духа Божого. Без Нього душа мертва у гріхах і переступах та "відчужена від життя Божого" (Ефес. 4:18).

Якщо фізичні очі не можуть бачити без кисню, то як людина може побачити Божу правду без Святого Духа? Тільки Божий Дух наділяє людину духовною здатністю бачити свого Господа і Спасителя: "Він прославить Мене, бо Він візьме з Мого та й вам сповістить" (Ів. 16:14). Тоді тільки відкривається можливість пізнати духовні істини: "А ми прийняли духа не світу, але Духа, що з Бога, щоб знати про речі, від Бога даровані нам" (1 Кор. 2:12).

Як вуха глухнуть без кисню, так глухне душа і не чує голосу

Доброго Пастиря, якщо не допоможе Дух Святий.

Як уста замовкають без кисню, так душа без Духа Божого не може назвати Ісуса Господом: "І не може сказати ніхто: "Ісус — то Господь", як тільки Духом Святим" (1 Кор. 12:3); і не може кликати до Нього в потребах своїх: "Так само і Дух допомагає нам у наших немочах; бо ми не знаємо, про що маємо молитись, як належить, але Сам Дух заступається за нас невимовними зітханнями" (Рим. 8:26). Серце, що мертво у гріхах і переступах, не може без Духа Божого повернутися до Господа, як не може людина прийти до притомності без повітря. Якщо функціонування організму так залежить від повітря, то тим більше душа наша має потребу в силі Духа Святого, не тільки при наверненні, але протягом усього життя: "І кажу: ходіть за духом, — і не вчините пожадливістю тіла" (Гал. 5:16).

Ап. Павло знав людське безсилля, тому молився, щоб Господь дав віруючим "силою зміцнитися через Духа Його в чоловікові внутрішнім" (Ефес. 3:16).

Дух Святий вливає теплоту до гріховного серця людини; це любов Божа, що сполучує нас із джерелом Його життя: "Любов Божа вилілася в наші серця Святим Духом, даним нам" (Рим. 5:5).

Якщо повітря доступне всьому створінню, тим більше спрагнена душа може отримати рясоту животворного Духа.

Дух Божий завжди оточує нас. Як повітря оточує нас звідусюди,

так постійно біля нас і Дух Святий. "Куди я від Духа Твого піду?" — питає псаломспівець, знаючи, що у всесвіті Він усюди (Псал 138:7-12).

Але як повітря, недивлячись на всі свої благодіючі властивості, не може бути корисним людині, якщо не ввійде до неї і не проникне до її легенів, так не виявить Себе і Дух Божий, доки людина не відкрис Йому вільний вхід до свого серця.

Молитва, віра і послух, до чого побуджує нас Дух Божий, є диханням духовним — тоді Дух Божий входить до серця людини. Так людина отримує Святого Духа: "Хіба ви не знаєте, що ваше тіло — то храм Духа Святого, що живе в вас, Якого від Бога ви маєте, і ви не свої?" (1 Кор. 6:19).

Після цього нам належить сповнюватися Святим Духом (Ефес. 5:18). Як кисень проникає до найменших частин нашого тіла, приносячи здоров'я, бадьорість, приємне самопочуття, так Божий Дух бажає просякати все наше єство і наповнювати його силою.

Якщо людина не ставить перешкоди, то Господь має можливість вільно діяти в ній і постійно підтримувати її життя.

Належить дати Господу повну можливість, щоб Він міг наповнити все наше єство благодаттю, і щоб Дух Святий зливався могутньо для благословення нашого та вічного спасіння світу. Господь Ісус Христос проголосив: "Хто вірує в Мене, як каже Писання, то ріки живої води потечуть із утроби його" (Ів. 7:38).

Ім'я Боже

Елогім

Це перше у Святому Письмі ім'я Бога, що під ним відкриває Він Себе Творцем всесвіту. У Біблії згадується воно 2550 разів.

Деякі вчені вважають, що ім'я Елогім є множинною формою імені Ел чи Елоаг, і означає "сила", "могутність", "Бог". У першому вірші Біблії ім'я Творця стоїть у множинному числі —

Елогім, а Його дії — в однині — "створив" (бара).

Єврейські вчені пояснюють, що множинна форма слова Елогім означає не багато богів, а свідчить про Одного Бога, що має в Собі всі сили і досконалість, і називають це "множинною формою величності".

Християнські богослови в імені Елогім бачать Святу Трійцю — Отця, Сина і Святого Духа —

Одного Бога, Який створив усе-світ, і Який радився між Собою: "Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою" (Бут. 1:26).

Бог під ім'ям Елогім знаний людям від початку людського життя на землі. Він об'являв Себе людям через Свої твори. Ап. Павло пише: "те, що можна знати про Бога, явне для них, бо Бог об'явив. Бо Його невидиме від створення світу, власне Його вічна сила й Божество, думанням про твори стає видиме" (Рим. 1:19-20).

Як Бога Всевишнього (Ел-Еліон) знав Авраам: "Авраам же сказав цареві содомському: "Я звів свою руку до Господа, Бога Всевишнього, Творця неба й землі" (Бут. 14:22). Згодом об'явився Аврааму як Бог Всемогутній (Ел-Шаддай): "Я Бог Всемогутній! Ходи перед лицем Моїм, і будь непорочний!" (Бут. 17:1). Авраам розумів, що Бог Вічний (Ел-Олам), і поклонявся Йому: "А Авраам посадив тамариска в Беер-Шеві, і кликав там ім'я Господа, Бога Вічного" (Бут. 21:33). Своєму слугі Авраам пояснює, що справа, яку він йому доручає, буде під опікою Бога неба (Елогге гашамаїм): "Господь, Бог неба, Який вивів мене з дому мого батька та з мого рідного краю... Він пошле Свого ангела перед тобою" (Бут. 24:7).

Єгова

Коли Бог явився Мойсеєві у полум'ї огняному з тернового куща і посилав його до фараона, щоб

випровадити народ ізраїльський з Єгипту, то сказав Мойсей до Бога: "Ото я прийду до Ізраїлевих синів та й скажу їм: "Бог ваших батьків послав мене до вас", то вони запитають мене: "Яке ім'я Його? Що я скажу їм?"

І Бог відповів Мойсеєві: "Я Той, Хто є". І сказав: "Оттак скажи Ізраїлевим синам: Суцций послав мене до вас." І сказав іще Бог до Мойсея: "Оттак скажи Ізраїлевим синам: Господь, Бог батьків ваших, Бог Авраама, Бог Ісаака й Бог Якова послав мене до вас. А оце ім'я Моє навіки, і це пам'ять про Мене з роду в рід" (Вих. 3:13-15).

Господь — у євреїв вважається власним ім'ям Бога. Писалося воно чотирьома літерами—ЙГВГ (Єгова, Ягве). Ягве — "Той, Хто є", "Я є, Який є". Суцций — дослівно "Самобутній", інакше Той, Хто був, є і буде. Йому одному властиве буття як таке, все інше отримує своє буття від Бога. Євреї так богобійно ставилися до цього імені, що коли втратили його правильну вимову, то під час читання Писання замість цього імені вимовляють слово Адонаї, що означає в наших перекладах — Господь. Переписувач же Писання, пишучи слово "Бог", повинен побожно обтерти приладдя до писання, а пишучи слово "Ягве", повинен цілком обмитися.

Отець Небесний

"Я ім'я Твоє виявив людям, що Мені Ти із світу їх дав", — згадує Ісус Христос у Своїй молитві

напередодні тяжких хресних страждань (Ів. 17:6).

До свого покликання Христом учні знали імена Божі, об'явлені у Святому Писанні.

Служіння ж на землі Спасителя відразу ознаменувалося об'явленням людям нового імені Божого — Отець Небесний. У першій величній проповіді, що її заслужено називають "Маніфестом Христовим", у так званій Нагірній проповіді, Ісус Христос три рази назвав ім'я Бог (Елогім), п'ять разів ім'я Господь, а п'ятнадцять разів ім'я Отець Небесний. Об'явлення Бога під цим но-

вим ім'ям відкрило для всього людства великий благодатний привілей — стати дітьми доброго Отця Небесного: "А всім, що Його прийняли, їм владу дало дітьми Божими стати, тим, що вірять у ймення Його" (Ів. 1:12). Ап. Іван висловлює захоплення і радість близькістю цього імені кожному віруючому серцю: "Подивіться, яку любов дав нам Отець, щоб ми були дітьми Божими, і ними ми є" (1 Ів. 3:1).

Глибоку думку висловив автор Книги Приповістей, коли сказав: "Господнє ім'я — сильна башта: до неї втече справедливий і буде безпечний" (Прип. 18:10).

Заповідь Христа: "Покайтесь!"

**Жаль відносно минулого дає
надію на майбутнє**

Проф. В. П. Гергель

Нам говорять, що думати про минуле не дуже здорово. Це ніби приведе нас віч-на-віч із багатьма невдачами й розчаруваннями, нашим сумним і жалогідним досвідом. Тому нам радять, щоб пробувати забути про минуле. Все-таки, пам'ять не можна розглядати, як прокляття. Вона в дійсності є благословенням. Вона є дійсністю, а дійсності треба глянути ввічі, замість обминати її. "Пам'ять, — казав Базіле, — є

кімната уяви, скарбниця розуму, реєстрація сумління й комірка-дорадниця думки". Коли Господь Ісус Христос заповідав усім людям покаятися, Він просив їх, між іншим, вжити їхню пам'ять; бо як ми бачили попередньо, слово "метаноеу" в грецькому тексті "покаятися" дійсно означає "думати опісля", задуматися над нашим життям, мати "після-думку" про наше життя.

Це правда, що й жаль повстане, як наслідок роздумування чи вжиття пам'яті. Коли Господь Ісус Христос заповідає нам поглянути назад, кажучи "метаноеіте" — "покайтесь", Він каже, що це викличе жаль, смуток у нас. Це є смуток, що виходить із відкриття нашого загиблого й пропащого стану. Людина, яка вмирає, не є щасливою; людина, яка топиться, не співає. Ми довідаємося, що ми загинули й занепащені, тому природна реакція є смуток. Так і повинно бути, бо це згідно із Святим Письмом. Покаяння, після якого не слідує жаль серця, важко назвати покаанням.

Грецьке слово "метаноіа" напевно включає смуток. Святе Письмо каже нам, як ми повинні прийти до Бога після усвідомлення нашої гріховності, як наслідок роздумування над нашим минулим життям: "Верніться до Мене всім серцем своїм, і постом, і плачем та риданням" (Йоїла 2:12). "Господь зламаносердим близький і впокорених духом спасає" (Псалом 33:19). Давид усвідомив собі, що жаль повинен бути включений у покаяння, ко-

ли молився: "Жертва Богові — зламаний дух; серцем зламаним та упокореним Ти не погордуєш, Боже! (Псал. 50:19).

Оповідують про Оригена, одного з найвизначніших між теологами (185—254 рр.), який низько й серйозно упав був духовно, але потім устав з того упадку в деякій мірі. Прийшовши на зібрання Церкви, був запрошений до проповіді. Він відкрив Біблію випадково на Псалмі 49-му, його очі поглянули на вірші 16—17: "Чого про устами Мої розповідаєш, і чого заповіта Мого на устах своїх носиш? Ти ж науку зненавидів, і поза себе слова Мої викинув". Після прочитання цих слів, він пригадав собі свій власний упадок і, замість проповідування, кинувся в плач і плакав так гірко, що спонукав усю Церкву плакати з ним разом.

Як нам потрібне таке проповідування й таких проповідників сьогодні, які й проповідують і практикують покаяння; таких які сумують над своїми власними гріхами й над гріхами інших. Покаяння не викликає сміх, але сльози під час нашого глибокого роздумування над оглядом нашого минулого життя. Такого смутку треба бажати, "бо смуток для Бога чинить каяття на спасіння, а про нього не жалуємо, а смуток світський — чинить смерть" (2 Кор. 7:10). Божий смуток є смуток за гріх, а світський смуток є смуток через гріх, з причини гріха.

У нашому перекладі є два грецькі дієслова, які перекладені тим самим словом "покаятися".

Але ж їх треба розрізняти. Вони є "метаноєу", яке вжите в Матвія 4:17, що становить заповідь Христа, яку студіюємо, та "метамеломай". Іменник дієслова "метамеломай" — "метамелеіа" ніколи не вживається в Новому Заповіті. Але іменник першого дієслова "метаноєу" вживається часто. Яка різниця між цими двома грецькими дієсловами? Простудіюймо "метамеломай" — дієслово, що не вживається в Матвія 4:17. Воно означає або початок доброго й дійсного покаяння, або цілість недійсного й фальшивого покаяння. Візьмім, для прикладу, Матвія 21:32. Після того, як Господь сказав притчу про двох синів, Він каже: "Бо прийшов був до вас дорогою праведности Іван, та йому не повірили ви, а митники та блудодійки йняли йому віри. А бачили, та проте не покаюлися (метамелитеете) й опісля, щоб повірити йому". Тут бачимо, що ці люди не зробили доброго початку відносно віри.

Дальший приклад — це Юда. Він змінив свою думку й повернув 30 срібняків, але це не означає, що він дійсно покався. Слово в грецькому тексті тут є "метамелеетеіс". "Тоді Юда, що видав Його, як побачив, що Його засудили, розкався ("метамелетеіс") і вернув 30 срібняків первосвященикам і старшим" (Матв. 27:3). А все-таки опісля довідуємося, що він поповнив самогубство. Це було недійсне, фальшиве покаяння. Тому це дієслово "метамеломай", (що знаходиться в Матвія 21:29, 32; 27:3; 2 Кор.

7:8 і Євреїв 7:21), означає або початок доброго покаяння або цілість недійсного, фальшивого покаяння. Що "метаноіа" є краще слово, в Новому Заповіті видно з того, як апостол Павло вживає ці два слова в одному вірші Другого послання до коринтян 7:10: "Бо смуток для Бога чинить каяття ("метаноіан") на спасіння, а про нього не жалуємо ("аметамелеетон", прикметник дієслова "метамеломай"), а смуток світський — чинить смерть". Тут у дійсності ап. Павло заявляє, що правдиве покаяння включає побожний смуток чи смуток для Бога, тобто смуток над нашими гріхами, і якщо раз ми покаємося, ми того ніколи не пожаліємо. Таким чином, слово "покаяння" — "метаноіа" означає відповідну дійсну зміну чи трансформацію особи, а дієслово "метамеломай", тут поданого в прийменниковій формі, означає лише жаль. Людина може виявляти жаль щодо свого минулого, а все-таки не мати бажання ані прощення, ані нового життя, вільного від свідомого гріха. Юда жалував, але в дійсності він не покався у своєму гріху. Якби був покався, то не повісився б.

Таким чином, звертаючи увагу на значення покаяння, "метаноіа", яке переважно вживається в Новому Заповіті, бачимо слідуєчі ступені. Вичислюючи їх, ми повинні ясно підкреслити, що процес і спосіб покаяння та спасіння так об'єднані й пов'язані між собою, що особа, яка переживає його, часто не вповні свідома ступенів та порядку, в яко-

му вони стаються, хоч є корисним знати про них. Ось процес, через який проходить віруючий християнин, який покався:

1. РОЗРАХУНОК З МИНУЛИМ. — Людина, яка кається, мусить поглянути назад, мусить задуматися над своїм життям, визнати, що воно грішне. Вона мусить усвідомити собі, що вона загинула, пропадає й без надії спасти сама себе, що їй необхідна поміч поза нею, від Господа Ісуса Христа, Який є єдиний властивий і призначений Спаситель.

2. ЗМІНА ДУМКИ. — Людина, яка кається, мусить усвідомити собі, що вона загублена й пропадає, що її минуле грішне, і рішити в думці бути знайденою, прощеною, та постановити, коли вона буде прощеною й знайденою, не впасти в ту саму пастку. Вона осуджує минуле й приймає рішення нового життя щасливої спільности з Богом і всім, що є добре.

3. КАЯТТЯ СЕРЦЯ, чи смуток серця. — Покаяння — це не тільки погляд назад і зміна думки щодо теперішнього й майбутнього, але також смуток над грішним минулим життям.

4. ЗМІНА ПОВЕДІНКИ. — Накінець, якщо людина зосередила свій зір на грішному минулому, змінила свою думку про нього й сумує над ним, вона змінить свої дії, щоб узгіднити їх зо своєю вірою. Це доказ, що її зміна думки не є тільки теоретичною, але практичною. Віра, що

не йде впарі з поведінкою, не є жодною вірою. В часах перед Новим Заповітом "покаяння" могло бути зміною на краще або на гірше. Тільки з ужиттям слова "метаноіа" в Новому Заповіті покаяння прийняло моральне розуміння й значення, маючи на увазі зміну на краще, а не на гірше.

5. ПРИЙНЯТТЯ БОЖОГО КЕРІВНИЦТВА. — Покаяння в своєму повному розв'язку й завершенні в Новому Заповіті означає чудо, dokonane Святим Духом у серці, думках, розумі, свідомості й у житті людини, змінюючи її цілий погляд на життя та даючи в її нутро Божу природу. Покаяння в Новому заповіті не тільки включає зміну думки, розуму й серця, але також включає відання себе до диспозиції й розпорядження Святого Духа, щоб звершив у ній чудо навернення, внутрішньої зміни особистости й життя та наступного виявлення зміни назовні. Людина через віру запрошує Ісуса Христа, як Спасителя, ввійти в її серце й життя, що Христос якраз і зробить. Покаяння не є тільки переконання. Одна річ для людини пробудитися о 5-й год. рано, а друга річ для неї — встати. Коли блудний син усвідомив собі свій загублений і пропащий стан, він устав, вернувся до свого батька, і батько його прийняв.

(Продовження буде).

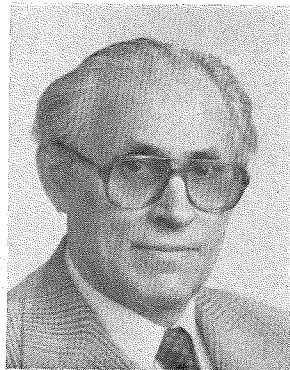
Переклав
Василь П. Гергель.

*Анатолій Беркута,
експедитор*

Паст. М. Бездітко

*Іван Лисійчук,
скарбник*

Дмитро Колішко

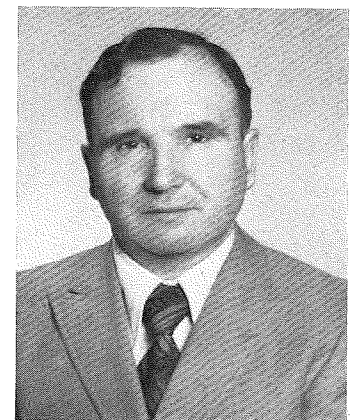
Паст. М. Теслюк

Олекса О. Бодрук

Паст. З. Речун-Панько

Микола Шевченко

ВСТУП ДО БІБЛІЇ

7.

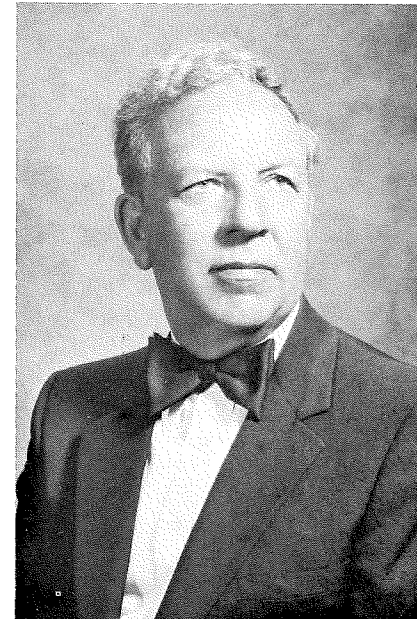
Біблійні Кодекси

вага щодо віку належить таки Сінайському Кодексу.

Має Старий Заповіт у грецькій мові, з деякими пропусками, а Новий Заповіт аж до Послання до євреїв дев'ятого розділу чотирнадцятого вірша. Відсутні також два послання ап. Павла до Тимофія, Послання до Тита, Послання до Філімона, Об'явлення Івана Богослова та ті частини Євангелії від св. Марка і Євангелії від св. Івана, що відсутні в Сінайському Кодексі.

Припускають, що Ватиканський Кодекс був написаний у Єгипті між роками 325—350. Згодом перевезений до Кесарії, а папа Микола V привіз його до Рима в 1448 році, тобто приблизно в тому самому часі, коли була заснована Ватиканська Бібліотека. Виявлено його у каталозі Ватиканської Бібліотеки за 1481 рік.

Рукопис нараховує 759 пергаментних аркушів, з яких припадає 617 аркушів на Старий Заповіт і 142 аркуші на Новий Заповіт. Написаний заголовними літерами у три шпальті по 42 рядки на сторінці, а поетично-повчальні книги Старого Заповіту написані у дві шпальті. У рукописі книги поділено на частини, наприклад, Євангелія від св. Матвія поділена на 170 частин, св. Марка — 61, св. Луки — 152, св. Івана — 80 і т. д.

Д-р. І. Беркута

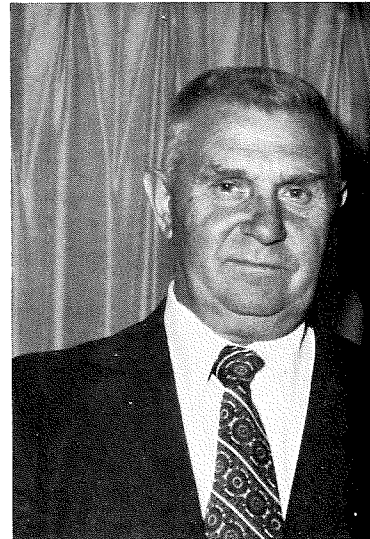
Ватиканський Кодекс

Означений латинською літерою В.

Це другий за віком дотепер найдавніший Кодекс. Очевидно, він того ж самого віку, що й Сінайський Кодекс. Але який із них старший, з певністю встановити нема можливості. Багато дослідників схильні до думки, що пере-

Леонід Коровник

Олекса Бодрук

Проп. С. Тимців

Проп. Л. Підгорецький

Протягом довгого часу дослідники не мали можливості ознайомитися з цим стародавнім документом, бо доступ до книгозбірні Ватикану підлягав цілковитому обмеженню.

Уперше деякі вчені побачили Ватиканський Кодекс, і описали його, у Парижі, коли в 1809 році військо Наполеона захопило папський архів, разом з іншими скарбами Італії, пограбувало і вивезло до Франції. У 1815 році Ватиканський Кодекс повернено до Рима.

Папа Григорій XVI у 1843 році прийняв тоді ще молодого професора Константина Тішендорфа, особливо зичливо віднісся до його зацікавлення стародавніми рукописами і дозволив йому ознайомитися з Ватиканським Кодексом. Більше того, папа зробив Тішендорфа кавалером ордена Північної Зірки, що давало тоді протестантському вченому чимало переваг.

Аж у 1189-90 рр. Ватикан зробив фотокопії Ватиканського Кодексу, і від того часу він став доступний вченим для всебічних дослідів.

Олександрійський Кодекс

Означений латинською літерою А.

Написаний у середині чи наприкінці п'ятого віку. Має Старий Заповіт перекладу Септуагінти, Апокрифи, Новий Заповіт, Перше послання Климента, Друге послання Климента та Псалми Соломона. Неповний. Бракує перших 25 розділів Євангелії від св.

Матвія, частини Євангелії від св. Івана, від 6:50 до 8:52, і частини Другого послання ап. Павла до коринтян, від 4:13 до 12:6.

Рукопис нараховує 773 пергаментні аркуші, з яких припадає 639 аркушів на Старий Заповіт і 134 аркуші на Новий Заповіт. Написаний квадратними заголовними літерами у дві шпальти по 50 рядків на сторінці, а на деяких 51 рядок.

За переданням, що за звичаєм супроводить такі документи, рукопис цей був написаний в Олександрії, де у 1078 році християни подарували його Олександрійському патріархові, що й послужило причиною до його назви "Олександрійський Кодекс". Олександрійський патріарх Кирило Лукаріс (1572—1638 рр), ставши Константинопольським патріархом, перевіз цей Кодекс до Константинополя, і в 1627 році подарував англійському королю Карлу Першому. Зберігається він тепер у Британському Музеї в Лондоні.

Кодекс Єфрема

Означений латинською літерою С.

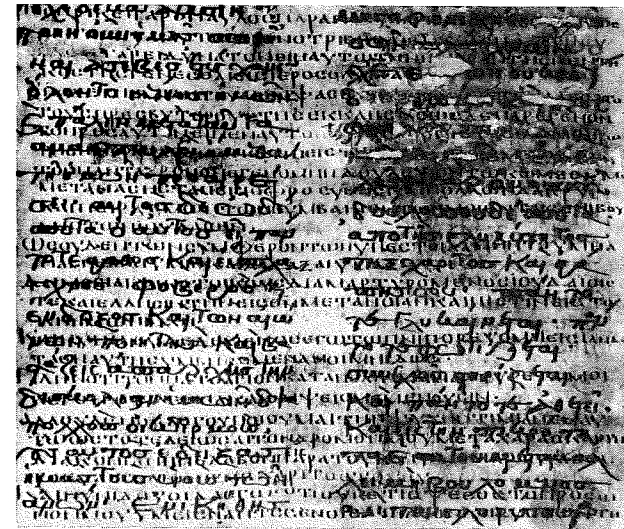
Походить з п'ятого століття. Написаний грецькою мовою. Містить уривки Старого Заповіту та книги Нового Заповіту (з великими пропусками), крім двох послань ап. Павла до солунян і двох послань ап. Івана.

Кодекс цей отримав свою назву з тієї причини, що його перший текст був частинно затертий, а між його рядками написа-

но проповіді та молитви Єфрема Сирійця (бл. 300—379 рр.). У середні віки, коли пергамент коштував дорого, не раз траплялося із старовинними рукописами так, що попередній запис змивався чи затирався, а пергамент вживався вдруге для нового запису. Через використання пергаменту для проповідей Єфрема Сирійця і

редній запис. Коли цей запис прочитали, то довідалися, що то була копія стародавньої грецької Біблії. У 1840 році проф. Константин Тішендорф повністю відновив біблійний текст і в 1843—45 роках за його редакцією надруковано Кодекс Єфрема.

Кодекс Єфрема, припускають, був написаний в Олександрії.

Сторінка Кодексу Єфрема.

втрачено велику частину аркушів цінного Кодексу. Тому Кодекс Єфрема нараховує лише 209 аркушів, з яких 64 аркуші займає Старий Заповіт і 145 аркушів Новий Заповіт. Текст розташовано в одну широку шпальту по 40, а трапляється по 41—46 рядків на сторінці.

Наприкінці XVII віку використано думку, аби з допомогою хімічних засобів викликати попе-

Джон Ляскарис коло 1500 року привіз його до Італії. Згодом потрапив до Франції. Тепер знаходиться в Національній Бібліотеці в Парижі.

Кодекс Бези

Означений латинською літерою D.

Написаний дець на початку шостого століття. Має Євангелії,

Дії святих апостолів (з пропусками) та Третє послання ап. Івана 11—15. Разом складає 406 пергаментних аркушів, на яких текст уміщено в одну шпальту по 33 рядки на сторінці.

Теодор Беза (1519—1605 рр.), співпрацівник реформатора Івана Кальвіна в Женеві, знайшов цього рукопису у монастирі св. Іринея Ліонського. У 1581 році подарував Кембріджському університетові.

Своєрідною особливістю рукопису є паралельна послідовність двох текстів — грецького і латинського. Грецький текст розташовано на правій, а латинський відповідно на лівій сторінці.

Зберігається в Бібліотеці Кембріджського університету, Кембрідж, Англія.

Клермонтський Кодекс

Означений латинською літерою D₂.

Датується шостим століттям. Така ж паралельна послідовність грецького і латинського текстів, як і в Кодексі Бези. Містить послання ап. Павла, включаючи Послання до євреїв (з пропусками). Займає 533 пергаментні аркуші, на яких текст уміщено в одну шпальту по 21 рядку на сторінці. Відшукав його Теодор Беза у монастирі в місті Клермонт у Франції.

У 1852 році Клермонтський Кодекс видав проф. Константин Тішендорф.

Від 1656 року знаходиться у Національній Бібліотеці в Парижі.

Вашінгтонський Кодекс

Означений латинською літерою W.

Датується четвертим чи п'ятим століттям. Написаний грецькою мовою і похилим почерком.

Складається з чотирьох рукописів: Чотири Євангелії, послання ап. Павла, П'ять книг Мойсеєвих і Книга Ісуса Навина та Книга Псалмів з певними пропусками. Євангелії знаходяться у такому порядку: Матвія, Івана, Луки і Марка. Рукопис Євангелій займає 187 аркушів, Книги Мойсеєві та Ісуса Навина — 102 аркуші, Книга Псалмів — 107 аркушів.

Вашінгтонський Кодекс купив у каїрського купця К. Ло Фрір з Детройту в 1906 році. Тепер знаходиться в Народній Бібліотеці у Вашингтоні.

Коридетський Кодекс

Означений грецькою літерою "тета".

Написаний грецькою мовою у восьмому чи дев'ятому столітті. Має чотири Євангелії.

Рукопис порівняно не так давно знайдено у монастирі в Коридеті на Закавказзі, поблизу східного побережжя Чорного моря. Переписувач ужив заголовні грецькі літери. Американське Видавництво Бірмана і Грегори опублікувало цей рукопис у 1913 році, чим уможливило доступ до його вивчення.

Знаходиться у Бібліотеці в Тбілісі, столиці Грузії.

Описані вісім Біблійних Кодексів служать досі основою при перекладах Святого Письма.

Глибока пошана, що оточувала в давнину Святі Книги, суворі приписи, що були визначені при їхньому переписуванні, аби не допустити помилки, схиляють

нас перед правдою, що Біблійні Кодекси, хоч і в копіях, дійшли до нас вірогідними документами Божого об'явлення людству та нашої віри.

(Продовження буде).

І. Беркута.

ДОРОГА ЗНАННЯ І ДОРОГА ВІРИ

"Христос проживає в мені".

Гал. 2:20.

Ті, що йдуть дорогою знання, повні внутрішнього пережиття і горливої любові, так що часом можуть захоплюватися ними й інші. Це обдаровані душі. Однак, на цій дорозі існує небезпека зосередження на собі. Для них може видатися неможливим, що є ще щось більше від того, чим вони володіють. Люди можуть свідомо підкреслювати багаті і численні пережиття. Вони мають звичай постійно говорити про стан мертвоти у Христі. І справді, вони вмерли для світу та зовнішніх впливів, так як це було досягнуто їхніми власними зусиллями.

Але нещастя буває в тому, що деякі з таких людей не вмерли ще для внутрішніх досягнень і дарів так, щоб не зоставалось іншого бажання, крім досягнення Самого Господа.

Відмовитися від внутрішніх

скарбів у житті значно важче, ніж бути мертвим для зовнішніх спокус. У душі знаходяться вартості, у вигляді почуттів і бажань, що надають нашому життю певне значення і зміст. Хоч слова таких душ і бувають полум'яні, а молитви їхні просякнуті надмірним почуттям, але за всім цим може непомітно приховуватися самопошана. У той же самий час вони висловлюють свій жаль, що такий їхній настрій відсутній в інших.

Це душі, які пройшли через "великі діла" і, часто, навіть набули досвід "надзвичайною дорогою". Тепер же вони хочуть поставити всіх інших перед такими пережиттями. Тут можливий розвиток нетерпимости, причіпки, а це вже суперечне волі Божій. Своім горливім "завзяттям" вони можуть спричинити іншим певні прикроці, а іншим зовсім "обти-

нають“ вуха. Тут виробляється однобокий погляд на справи, і забувається, що “найбільша між ними (дарами) — любов”.

Які сліпі ми буваємо, в таких випадках, до почуття інших, які настирливі і жорстокі у своїх домаганнях! Як “співчували” тим, що не пройшли “нашого” досвіду! У своєму самозахопленні, ми думали, що маємо особливе покликання показувати іншим правильну дорогу. Яке жадливе приховується тут самопідвищення та обман лукавого! Якими пишними і чванливими словами висловлювалися ми тоді, вважаючи себе на височині духовного життя! Це така височина, з якої часто трапляється катастрофічне падіння.

“О, яка велична й екзальтована була тоді моя промова!—сказав один, що пройшов цією дорогою, побачивши це у себе в минулому; — як багато ми тоді покладали на шиї віруючих і навіть на Самого Бога! Як багато було тоді нерозтоплених і неочищених почуттів! Не золото то було, вогнем випробуване, а лише уявне сяєво самовільно привласнених відчуттів!

Зовсім інакше нам бажалося тоді провадити світ і керувати віруючими, ніж звершав би це Сам Бог. Що робив Бог, нам видавалося дуже повільним.

Ми не знали дороги Його, що веде не в ширину, а в глибину.

Бог не сприяє обманливому блисківі непостійних почуттів; Він шукає плоду — розтоплено-го золота.

Бог впливає і діє найглибши-

ми способами тоді, коли ми найменше знаємо і думаємо про це”.

Дорога хреста і досі застається єдиною Божою дорогою. “Коли бо я слабкий, тоді я сильний”, — хіба не дивна ця переоцінка вартостей!

Божа воля — перевести нас ніжно з дороги знання на дорогу віри, де приходить кінець самовідображенню і самопідвищенню. Там уже ми на своєму становищі, а Господь для нас усе. Тепер душа вже нічого собі не привласнює, бо вона сама привласнюється Господом. Тепер досягнене уже саме життя — Бог.

Віруючий відмовляється від дарів Божих і має доступ до Бога дарів. Хіба не дане нам все у Христі?

Не в дарах потреба наша, а в Самому Тому, Хто їх дає, бо, маючи Його, маємо все.

Така дорога віри. На цій дорозі ми самі нічого не маємо, бо маємо все у Бозі. Це дорога довір'я до Бога, на Якого покладаємося, згідно із Його словом.

Нашою метою повинно бути: жити життям Божим. Від віри — до віри, від довір'я — до довір'я.

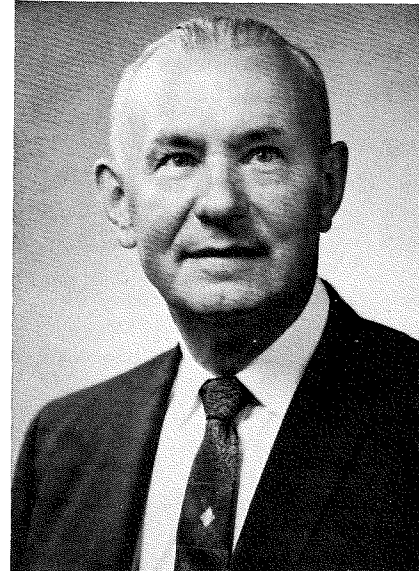
Сповнення Духом Святим — не ціль, а засіб, щоб повніше віддати своє життя Богові.

Дехто шукає дарів, замість Дародавця. Дехто шукає благословення і сили, замість того, щоб мати їх у Бозі.

Тоді як одні силкуються чинити “великі діла”, інші, подібно до пшеничного зерна, падають у землю, щоб, віддаючи своє життя, дати місце для виявлення в них Божого життя.

І. Барчук

Люди без Бога

Прот. І. Барчук

Коли нам приходиться промовляти або писати на різні релігійні теми, то часто не можемо обминути слово “безбожник”, і це може викликати враження у людей, що не вірять у Бога, нібито ми навмисне шукаємо нагоди для образи. Але це не так. Хоч безвірники є безбожниками, однак, Слово Боже під цим окресленням має на увазі без порівняння ширше коло людей, що відступили від Бога.

Ось читаємо у Посланні до ефесян 2:11-12 такі слова: “Отож, пам'ятайте, що ви, колись за тілом погани,... були без

Христа, відлучені від громади ізраїльської, і чужі заповітам обітниці, не мавши надії й без Бога на світі”.

Тут мова про поган, які “були без Бога на світі”. А погани не були ж атеїстами; вони визнавали не одного лише Бога, але багато богів, проте в очах Божих вони були безбожниками тому, що віддавали честь і служили не Творцеві, а створінню, як і написано в Посланні до римлян 1:25. Погани, звичайно, є ідолопоклонниками, а ідоли не є богами й нічого людям допомогти не можуть. Тому погани, по своїй духовній суті і по своїй поведінці, є такими самими, як і офіційні безбожники.

Далі, безбожниками є також ті, які відкидають Бога серцем, як і написано в Псалмі 13:1: “Безумний говорить у серці своїм: “Нема Бога!”.

Отже, “говорить у серці”. Тоді ще не було модним бути відкритим безбожником, тому він не відважувався сказати вголос: “Нема Бога”, але в серці, цебто по тайки, він говорив і, певно, що так він і поводився, як безбожник.

Є мільйони людей, які ніколи не сказали устами “Нема Бога”, але поводяться так, що ясно видно, що в їхніх серцях Його таки нема. І в серці вони не раз говорили: “А може, Бога й справді нема, а якщо й є, то Він, напевно, не цікавиться справами людей, якщо їх не карає”.

Такі потайні безбожники в своєму житті є такими самими безбожниками, як і відкриті атеїсти.

Є ще написано в Посланні до римлян 1:28 так: "А що вони не вважали за потрібне мати Бога в розумі, то їй видав їх Бог на розум перевернений, щоб чинити непристойне".

Тут бачимо людей, які не мають Бога в розумі, цебто в думці не пам'ятають про Нього і не думають. Це не є відкриті атеїсти, а звичайні люди. Їх не треба шукати десь, їх зустрінете на кожному кроці. Адже каже приказка: "Як тривога — то до Бога, а по тривозі — то й по Бозі". Кажуть також, що вночі й атеїст наполовину вірить у Бога. І це не є лише жарт. Ми знаємо сотні випадків, коли атеїсти молилися в страшні для них хвилини. Перед лицем неминучої гибелі то й вони шукали порятунку в Бога. Але це не означає, що вони не безбожники. Усі ті є безбожниками, які не мають постійно Бога в розумі, які забувають за Нього, не думають про Нього і не хочуть Його правдиво пізнати. І ще раз підкреслюємо, що їхня поведінка та їхнє щоденне життя таке саме, як і життя відкритих атеїстів. А це й є доказ, що безбожництво пізнається не зі слів тільки, а з безбожного життя.

Або ось ще таке явище, про яке написано в Посланні до Тита 1:16: "Вони твердять немов знають Бога, але відкидаються вчинками, будши бридкі й неслухняні, і до всякого доброго діла нездатні."

Це просто трагедія, бо тут бачимо ясну суперечність теорії з практикою. За теорією — віруючі, за практикою — безбожники. Язиком — знають Бога, а діла такі, як ніби вони ніколи про Бога й не чули. Такі визнавці Бога вірують в Нього фальшиво, фанатично, цебто наосліп. Для них Бог подібний до них, Якого можна задовольняти формальною побожністю, виконанням порожніх обрядів, інакше — приналежністю до певних церков чи релігійних систем. Це різні релігійники від поган почавши і впавшим християнством закінчивши. Усі вони кажуть, що знають Бога по-своєму. Але в тому проявляється така страшна темнота, що вони тих "своїх богів" намагаються зробити спільниками навіть своїх злочинів. Вони з краденого та награваного дають "на боже", і просять Бога допомогти їм у дальших махінаціях. Ось під час війни кожна сторона просить Бога допомогти їм побити та знищити своїх ворогів, а все їхнє добро загарбати собі. І в цих богозневажливих молебнах приймають уділ не тільки темні маси, а й освічені духовні провідники, члени урядів, військові усіх рангів та науковці. Всі ті люди збираються доконати найстрашніший злочин, пролити ріки невинної крові, поробити тисячі людей каліками, сиротами, знищити якнайбільше майна, і на це злочинне діло просять Бога до помочі. Чи знають вони, що роблять? Чи мають вони хоч найменшу уяву про Бога? Ані трохи! Є згадка в творах письменника Старицько-

го, як один з полковників гетьмана Хмельницького Кривоніс бажав помститися над князем Яремою Вишневецьким, то молився так: "Чорте з пекла, поможи мені!" Така "молитва" є зрозумілою: на диявольське діло він диявола й на поміч просив.

Але якими ж мусять бути засліпленими ті, які на диявольське діло запрошують святого Бога, Який є вічним добром! З цього ясно видно, що такі люди Бога не знають. Вони можуть бути релігійні до фанатизму, але все їхнє духовне та моральне життя нічим не різниться від безбожницького.

У Біблії є ще така думка: "Горе тим, що встають рано вранці і женуть за напоєм п'янким, і тривають при нім аж до вечора, щоб вином розпалятись!... А на діло Господнє не дивляться, не вбачають чину Його рук (Іс. 5:11-13).

Тут бачимо п'янство та гуляння людей серед Ізраїля, цебто народу, який в ті часи був єдиним носієм Божих правд. І серед цього народу є люди, для яких п'янство та гуляння є все, а Господнє діло їх не цікавить. То хто вони, слуги Господа, чи безбожники? Це ж ясно, що кому або чому людина служить від усього серця, те для неї й є її Богом. А для таких гультяїв богом став алкоголь. І хоч би вони теоретично й не відкидали Бога, то практично вони є безбожниками, як написано, що п'яниці царства Божого не впадкують! (1 Кор. 6:10).

Або пророк Осія обвинувачує єврейський народ: "Послухайте

Слова Господнього, Ізраїлеві сини, бо Господь має змагання з мешканцями цієї землі, бо нема на землі ані правди, ні милості, ані богопізнання... Вони заблукали від Бога свого" (Ос. 4:1, 12).

При цій нагоді мусимо підкреслити, що для Бога нема різниці, який це буде народ, поганський чи єврейський, або якийсь християнський, як що він правдивого Бога не знає і від Бога заблукав, то такий народ є відступний.

За часів Христа всі народи на світі були поганськими, крім євреїв. І серед останніх найбільше релігійна та побожна верства народу — священики, книжники й фарисеї — найбільше противилися Христові. Коли одного разу вони заявили, що Бог є їхнім Отцем, то Христос їм відповів: "Ваш отець — диявол, і ви пожадливі батька свого виконувати хочете" (Ів. 8:44). А Христос добре знав духовний стан людей, і Він не просто обвинуватив єврейських духовних провідників, а висвітлив їхній духовний стан, користаючись тією самою логікою, якою й ми користуємося. Отже, не Той є Отцем людей, Кого вони для маскуванія називають Отцем, а той, чію волю вони виконують — сатана. Тому ясно, ким би людина не була, якщо вона служить сатані, вона й є дитиною та рабом сатани.

Атеїсти й досі наводять головним аргументом проти віри в Бога той факт, що християнські священики поводитись незгідно із своїм покликанням. Але це не

аргумент. Адже християнські священики були і є такими самими людьми, як і всі інші. А різні шахрайства та злочини були й є серед усяких верств: серед державних мужів, серед політиків, військових, серед суддів, адвокатів, лікарів, науковців тощо. То чому ж ніхто не каже, що всі ті установи треба відкинути й завести абсолютну анархію? Є чимало злочинців і серед робітників та хліборобів, тому й ці ділянки життя треба зліквідувати. Але безвірники без будь-якої логіки застосовують цей аргумент, що стосується абсолютно всіх проявів життя, тільки до віри в Бога, бо, мовляв, є негідні священики, то й нема Бога.

Це навіть нерозумно робити такий висновок, бо ж, ідучи за цією логікою, можна зробити й протилежний висновок. Адже не є таємницею, що найбільше непорядних людей є серед безбожників, то хіба це мало б означати, що безбожництва нема?

Справді, жалюгідний факт, що безвірники були і є серед служителів культу, про що читаємо в Біблії 1 Сам. 2:12-13, але це ніяк не доводить, що нема Бога. Я сам особисто зустрічав священиків, які відверто признавалися, що вони атеїсти.

Далі підемо, бо справедливості вимагає нічого не приховувати. У Першому посланні до коринтян 15:34 написано: "ПротверезітьсЯ правдиво, та й не грішіть, бо говорю вам на сором, деякі з вас Бога не знають".

Ці слова писав апостол до однієї з перших християнських

Церков, і вже там були "деякі", що Бога не знали, чого ознакою було те, що вони грішили.

А з цього ясний висновок, що кожен, хто б він не був і до якої б Церкви він не належав, якщо він свідомо грішить, він не знає Бога, а тому є людиною без Бога, інакше — безбожником.

Усі ті, які не мають Бога в розумі, ні в серці, ні в поведінці та в ділах, є безбожниками. Усі п'яниці та гультяї, розпусники, злодії, убивці, всілякі обманці та шахраї є безбожниками. А вони ж є серед поган, євреїв, християн та всяких інших віровизнань. Бог справедливий і не робить винятку та не дивиться на особу. Чи то буде цар чи раб, священик найвищого ступеня чи найскромніший прихожанин, якщо вони свobodно грішать і не каються, то всі вони безбожники. Всі неспасені, всі кандидати пекла, всі чинителі беззаконня є безбожниками. Не обманюйте себе: якщо ви живете у грісі, то Бог вас не знає! (Матв. 7:21-23).

А ти, друже, хто ти є? Знай, що не має значення, за кого тебе мають люди, або навіть ти сам себе маєш. Найважливіше, за кого тебе має Бог. У Бога нема багато клас, тільки два: навернені й спасені грішники, що стали відродженими дітьми Божими, і нерозкаяні та не примирені з Богом грішники, що живуть без Бога на світі, цебто безбожники, яких вічним уділом стане пекло.

Але кожен грішник має можливість змінити своє становище через навернення до Бога, а тим самим і змінити свою вічну долю.

Церковна історія

Заснування і будова Церкви

Апостол Павло

Апостол Павло не був самовидцем життя, діяльності, чуд, страждання, смерті і сорокаденного перебування воскреслого Христа на землі.

Історія навернення Савла від юдейства до Христа, і перетворення його із Савла — гонителя дітей Божих, на Павла — засновника Церков Господніх, усім добре відома. ЗупинимосЯ тільки на деяких особливостях особистого навернення та апостольського служіння його, що мають тісний зв'язок з обговорюваним нами питанням.

Очевидно, деякі члени Коринтської Церкви, говорячи про апостола Павла, намагалися поставити великого знака питання після слова "апостол", бо Павло не був самовидцем воскресіння Христа. Тому на захист свого апостольського покликання він пише до тієї Церкви: "Чи ж я не апостол? Хіба я не бачив Ісуса Христа, Господа нашого? Хіба ви, — то не справа моя перед Господом? Коли я не апостол для інших, то для вас я апостол, — ви бо печать мого апостольства в Господі" (1 Кор. 9:1-2).

Ап. Павло мав усі права на Апостольство. Покликаний він був до апостольського служіння, як і всі апостоли, Самим Госпо-

дом. Якщо він не бачив Ісуса Христа страдником, то він побачив Його в блискучому сяєві Божества Його, Господом слави. І велике доручення він так само, як і всі апостоли, отримав від Господа у слiдуючих словах: "Іди, бо пошлю Я далеко тебе, — до поган!" (Дії ап. 22:21). Місцем вирадження Павла на місійну працю був Дамаск. Там до нього, осліпленого блиском баченої Христової слави, прийшов Господній учень Ананій, поклав на нього руки і промовив: "Савле, брате, Господь Ісус, що з'явився тобі на дорозі, якою ти йшов, послав ось мене, щоб став ти видючий, і наповнився Духа Святого!" І хвили тієї відпала з очей йому ніби луска, і зараз видючий він став... І, вставши, охрестився, і, прийнявши поживу, на силах зміцнів. І він зараз зачав у синагогах звіщати про Ісуса, що Він — Божий Син" (Дії ап. 9:10-20).

Таке було покликання Савла. Але це була тільки перша стадія покликання — покликання до Господа і старанність про Господа.

Далі читаємо ми про Савла: "А коли він до Єрусалиму прибув, то силкувався пристати до учнів, та його всі лякалися, не

вірячи, що він учень. Варнава тоді взяв його та й привів до апостолів, і їм розповів, як дорогою той бачив Господа, і як Він йому промовляв, і як сміливо навчав у Дамаску в Ісусове ймення. І він із ними входив і виходив до Єрусалиму, і відважно звіщав в ім'я Господа. Він також розмовляв і сперечався з огреченими, а вони намагалися вбити його. Тому брата, довідавшись, відвели його до Кесарії, і до Тарсу його відіслали" (Дії ап. 9:26-30).

Тут бачимо ми Савла, як щирого учня Христового — і тільки учня.

По якомусь часі, Варнава розшукав Савла у Тарсі і привів його до Антіохії. Тут, як оповідає нам Луна, "збирались у Церкві вони цілий рік, і навчали багато народу, і в Антіохії найперш християнами названо учнів" (Дії ап. 11:25-26).

Тут бачимо ми Савла, як учителя Церкви.

Знову читаємо: "А в Антіохії, тамошній Церкві були ці пророки та вчителі: Варнава й Семен, званий Нігер, і кіринеянин Луцій, і Манаїл, що був вигодуваний із тетрархом Іродом, та ще Савл. Як служили ж вони Господеві та постили, прорік Святий Дух: "Відділіть Варнаву та Савла для Мене на справу, до якої покликав Я їх!". Тоді, попостивши та помолвившись, вони руки поклали на них, і відпустили. Вони ж, послані будши від Духа Святого, прийшли в Селевкію, а звідти до Кіпру відплинули" (Дії ап. 13:1-4).

Тут бачимо ми, що колишній Савло, а тепер Павло, є вже не тільки учителем чи пророком, але і підвищеним до найвищого рівня служіння в Церкві — апостолом, тобто посланий Христом через Духа Святого. Від того часу Лука, автор книги "Дії святих апостолів", називає вже Савла (чи Павла) і Варнаву апостолами: "Та коли про це почули апостоли Варнава й Павло, то роздерли одежі свої, та й кинулися між народ" (Дії ап. 14:14).

Очевидно, Варнава мав усі дані для того, щоб свідкувати про воскресіння Христа подібно до апостолів, якщо Сам Христос послав його на це служіння Духом Святим. Тому і Варнава міг говорити і писати, подібно до Павла, такі слова: "Апостол Варнава, поставлений ні від людей, ані від чоловіка, але від Ісуса Христа й Бога Отця" (Гал. 1:1). Можливо, Лука, з огляду на те, що Варнава був разом з апостолом Павлом, для скорочення викладу і назвав обох апостолами. Так чи інакше, але Варнава тому названий апостолом, що виконував того часу апостольську місію. Якщо Варнава був і zostався апостолом, вибраним і посланим Самим Ісусом Христом, то в день винагороди праведних, коли дванадцять апостолів сядуть на дванадцять престолів, щоб судити дванадцять племен Ізраїлевих, він, що переміг і виконав діла Господні до кінця, подібно до ап. Павла, сяде із Христом на престолі Його й отримає владу над народами (Об'яв. 3:21; 2:26).

Г. І. Ш.

Ювілейне відзначення

ІВАН КМЕТА-ІЧНЯНСЬКИЙ

Богослов, поет, письменник

Д-р І. Кмета

"Ранньою весною свого життя Іван Кмета-Ічнянський вийшов на літературну ниву. На тій ниві сівач сів правду і любов — добірне зерно, що проростало і квітнувало рясним колосом-словом. І тепер поет-трудівник у своє восьмидесятиліття збирає добре жниво — поет з Божої ласки, поет-патріарх!"

Так у журналі "Нові дні" закінчується відгук на літературну творчість Шановного Ювіляра.

До цього вінка бажаємо додати, що свіжий він протягом років, бо підтримуваний живою вірою в Бога, як довголітнього Пастора і Богослова.

ЮВІЛЕЙНИЙ АКРОСТИХ

"ВІСІМДЕСЯТ..."

Вісні мов, птахи-літаки життя
Із шумом-журом пролетіли...
"Спасибі", — в тиші Небу шептав я,
І кволий дух окрилювався, і тіло.
Мети б лиш гірньої не вгас маяк!
Доріг відчув каміння під ногами,
Етапів-лих зазнала путь моя,
Співаночок-надій торкнувся я гами...
Який хвилюючий — мов тільки сон!
Тебе не зрадив я, Всеволоднице-Красо.

І. Кмета-Ічнянський

"ДВОЕ УМЕРЛИ ЗА МЕНЕ"

Оповідання

Наші серця розривалися від болю, коли серед стогону бурі долітали до нас людські благання про поміч. На морі сталася катастрофа! Хвилі лютували і ревли. Ми знали, що не одне життя знайшло могилу в глибині моря.

Коли настав ранок, я стояла на березі моря. Сонце сяяло. Море вигравало відблисками. Співали пташки. Здавалося, що жаклива буря вночі була тільки сном, страшним сном. Частина розбитого корабля, викинені хвилями на берег, свідчили про велике нещастя, пережите вночі. Сумно дивилась я в далечінь, думаючи, скільки душ врятувалося, а скільки загинуло...

Тоді підійшов до мене моряк. Він розповів мені, як багато докладено було зусиль, щоб спасти тих, що загинули. І раптом він звернувся до мене з таким питанням:

— Чи Ви спасені?

Ця несподіванка була приємною для мене, бо Спаситель Ісус Христос був моїм особистим Спасителем, як і того моряка. Ми стали говорити про любов Божу, а потім я зацікавилась, як він пізнав Господа.

Моряк оповів мені свою незвичайну історію.

— Років п'ять тому Господь спас тіло мое від могили морської, а душу мою від озера огняного. Ніколи не забуду, що двоє умерли за мене...

Так, двоє... Мій Спаситель умер за мене на хресті, а мій товариш умер за мене в безодні морській і тим привів мене до Христа.

Тоді була ніч, подібна до цієї останньої, коли наш корабель наштовхнувся на скелю. Ми дали сигнал на суходіл, і

відважні хлопці вислали рятівного човна за нами. Надія наша на поміч була мала, бо буря сильно лютувала. Але Бог допоміг відважним. Найперше, ми обережно посадили до човна жінок та дітей. Щасливо допровадивши їх до берега, човен знову повернувся. Наш корабель уже тонув. Ми тоді посадили до човна решту пасажирів. Ми знали, що коли човен прибуде за нами, то не вмістить усіх, а коли спробує прибути за останніми, то вони вже будуть на дні моря.

Отож, кинули жеребки, хто мав залишитися на кораблі. Мені випав жеребок залишитися, що означало певну смерть. Жах охопив мене! Яка чорна темрява! Засуджений на смерть і прокляття, — усвідомив я. Гріхи мої повстали передо мною. Це було жакливо! Але перед товаришами я не виявляв страху.

Мав я друга, який любив Господа. Часто він говорив зо мною про мій духовний стан, але я жартував і відповідав, що перше спробую всі задоволення життєві. Тепер він стояв біля мене. Я не відважувався просити його, щоб він помолився зо мною. І чому він не говорить мені про Господа тепер, а тільки наче усміхається? Обличчя його було спокійне. З образою думав я, що йому добре усміхатися, бо він витягнув жеребка, щоб іти до рятівного човна. Тільки пізніше я все зрозумів. Добрий мій Якове, як глибоко я помилявся, думаючи так про тебе!

Знову наблизився рятівний човен до нас. Один за одним ті, що витягли жеребки спасіння, входили до нього. Ось черга прийшла до Якова. І раптом, замість того, щоб самому йти до нього, він штовхнув мене, промовивши: — Иди,

Тиме, зустрінь мене в небі... Ти не повинен умерти грішником для осуду.

Цього я не сподівався! Щоб хтось давав своє життя за мене! Спочатку я відмовлявся прийняти таку жертву спасіння. Та сперечатися не було часу. Один моряк силоміць посадив мене до човна. Ще недалеко ми встигли відплисти, і наш корабель потонув, а з ним — і мій добрий, дорогий друг Яків, віддавши своє життя за мене! Я знаю, що він пішов до Господа, але він умер за мене. Чи не сказав я вам, що двоє умерли за мене?

Він замовк. Сльози блищали в його очах. Він їх не соромився, він шанував любов, що пішла за нього на смерть.

— Коли ми допливли до берега, — продовжував він, — тоді я сказав: Яків не повинен умерти за мене даремно. Я хочу зустрітися з ним на небі. Боже, я хочу

пізнати Тебе!

Згодом я прийшов до Господа, хоч не знав належно, з чого починати. Спочатку я думав більше про Якова, ніж про Господа. Потім я дістав Біблію, що її так любив Яків. Бог допоміг мені. Пережив багато хитання та страху за гріхи свої, — думав, що Бог не простить мене, не прийме мене. Аж прочитав оповідання про двох розбійників, розп'ятих одного праворуч й одного ліворуч Спасителя, і як тому з них, що покаявся, Господь відчинив двері до раю. Упав я тоді на коліна свої і молився: — Господи, я такий самий, як вони... І в серці відчув я прощення: "...ти будеш зо Мною сьогодні в раю!"

Поступово зрозумів я, що Ісус Христос умер за гріхи мої, що кров Його очищує від усякого гріха. Я вірю, що коли побачу Господа, то побачу там і Якова.

СХІД СОНЦЯ

Вже блідніє, рожевіє
Ген далекий схід.
Сонце дивиться в віконце,
Йде воно в похід.

Ніч зникає, утікає,
Сонце, нам світи!
Хай не плачем, хай побачим,
Куди маєм йти.

Сонце сяє, вітер грає,
Дивну пісню гра!
Сонні, встаньте, вгору гляньте,
Вже давно пора!

Сонце світить... Сонця діти,
Сонце кличе вас!
Пути рвати, ярмо гнати
Сонце каже — час!

Гларіон Тарасюк.

Відкрий книгу Старого Заповіту і ти знайдеш там кожну із нинішніх подій, побачиш ясніше дня в чому люди винні перед Богом. — М. В. Гоголь.

Мудра людина вимагає всього тільки від себе; нікчемна ж людина вимагає

всього від інших.

Велика ваша влада, якщо ви володієте самі собою. — Л. В. Сенека.

Зла людина подібна до вугілля: якщо не палить, то очорнює вас.

ПРИМХИ КЛІМАТУ

Кожному відомо: погода — штука примхлива. Навіть протягом одного дня, бува, то дощик посіє, то сонечко блисне.

Посухи й повені, теплі й холодні зими свідчать про коливання клімату. Вони викликані змінами інтенсивності перенесеного повітря між екватором і полюсами. Дехто пояснює це атомними вибухами. Проте потепління і похолодання були й раніше, коли люди й яви не мали про атомні чи водневі бомби. До того ж, якими б потужними не були ці випробувальні вибухи, їхня енергія порівняно з сонячною все ж незначна. Отож поодиноким вибухам не під силу завдати різких змін кліматові. Адже Земля одержує від Сонця в 15 мільйонів разів більше енергії, ніж та, що вивільнюється при вибуху атомної бомби. Щоправда, воднева бомба може вмістити енергії в 600 разів більше, ніж атомна, проте й вона в 30 тисяч разів менш потужна, ніж енергія сонячного проміння. Та й утворення окремих явищ природи вимагають велетенської енергії. Кожен з вас спостерігав грозовицю. Так от треба зазначити, що при звичайній грозовиці на Україні витрачається стільки енергії, скільки її вивільнюється при вибуху 10—15 водневих бомб. А енергія середнього шторму на морі в сотні й тисячі разів більша, ніж у грозовицю.

Які ж велетні викликають коливання клімату? Дві гігантські сили природи — сонячна активність і припливоутворення.

Величезне розжарене тіло Сонця не

просто світить і гріє, а й кипить. У ньому страшенна "атомна давка і штурханна". На поверхні нашого денного світила виникають спалахи, утворюються плями площею від тисячі до двохсот тисяч квадратних кілометрів. Їхні кількості та інтенсивність змінюються протягом одинадцяти років. Із зростанням сонячної активності на десять процентів помітно посилюється обмін повітря між екватором та полюсами: у Арктиці теплішає, а в тропіках — холоднішає.

Колівати клімат Сонцю допомагає й Місяць, змінюючи свою, так звану, припливоутворюючу силу. Ще в глибокій давнині було помічено зв'язок між фазами Місяця і коливаннями рівня моря. Щоправда, причин цього люди ще не знали. Пояснення було знайдене лише після відкриття Ньютоном закону всесвітнього тяжіння. Саме різниця в силі тяжіння Землі до Сонця і до Місяця двічі на добу викликає морські припливи.

Хоч енергія припливів і велетенська, але вона лише допоміжна. Основна ж сила, що викликає коливання клімату, — це зміна сонячної активності. Вона впливає на ритм всього життя на Землі. Із зміною сонячної активності пов'язане переміщення риб, птахів, комах, збільшення або зменшення кисню в крові людини, лейкоцитів.

Ми живемо у періоді сучасного потепління клімату на планеті, після якого можливий новий льодовиковий період.

В. П.

Слово історії

Заснування Києва

Розповідь про історію Русі літописець Нестор починає давнім-предавнім переказом, за яким три брати-полянини Кий, Щек і Хорив заснували Київ. Це якісь джерела дають змогу авторові полемізувати з тими, хто вважав Кия за простолудина. "Кий княжив у своєму роді", — зауважує Нестор і розповідає про похід полянського князя до Царгорода. Де ж брав ті відомості Нестор? Слова його "якоже сказано" наводять на думку, що черпав він їх із давніших літописів. На жаль, і в тих джерелах не знайшлося згадок про Кия та дружнього йому візантійського імператора.

Щоправда, "Повість временних літ" вказує на час побудови Києва. За літописом — це досить-таки широкі хронологічні рамки: I — початок VII ст. по Р. Х.

Уточнити окремі моменти діяльності полянського князя допомагає той же літопис та деякі інші джерела. Зокрема там зазначається, що після смерті трьох братів землю полянську і Київ завоювали хозари, яким і сплачували данину нащадки Кия. Оскільки історію Хозарського каганату починають від 650 р., коли влада хозар поширювалась на всі степові простори Східної Європи, то й сплачувати данину хозарам поляни могли десь після середини VII ст. Це підтверджують і археологічні матеріали, що стосуються часу панування хозар у Подніпров'ї. Отже, і Кий міг жити до другої половини VII ст. Про це йдеться і в Никонівському літописі (XVI ст.): "Але якби був Кий перевізником, то не ходив би до Царгорода. Та цей Кий княжив у роді своєму і поборов багато країн... Після на волзьких і камських болгарів хо-

див і переміг. Повернувшись, прийшов у своє місто Київ і тут помер".

Згадавши про союз Кия з грецьким царем, Никонівський літопис вказує на військову сутичку Кия з дунайськими болгарами. Але з якими? Адже за писемними джерелами V—VII ст. відомо три переселення "булгар" із своєї прабатьківщини в Подунав'ї: в 475 р. (коли вони вперше тут з'явилися), в кінці VI ст. і в 70-х роках VII ст. Тож, певне, і Києвих болгар слід шукати в межах 475—632 рр. (коли вони залишили Подунав'я і перейшли в Баварію).

З приводу інших болгар, згаданих у Никонівському літописі. За історичними даними, територія Середнього Поволжя і Прикам'я була захоплена частиною населення держави Великої Булгарії після розгрому її хозарами.

Згадаймо, що спершу прийшли булгари за домовленістю з царем Маврикієм поселилися в Дакії, Верхній та Нижній Мезії, як союзники греків. Однак уже в 595 р. сталася військова сутичка болгарів з візантійцями. У 626 р. булгари в союзі з аварами брали участь в облозі Константинополя.

Дружбі й союзові Кия з Царгородом, що згадуються в літописі, могли передувати договори між греками та антами. Відомо ж бо, що між антами і Юстиніаном було укладено мир, за яким греки віддавали їм місто Турріс на лівому березі Дунаю. В хроніці Феофілакта Сімокатти (602 р.) є повідомлення про те, що аварський хакан віддав наказ "знищити плем'я антів, які були союзниками ромів". Антами ж візантійські письменники називали полян. А Кий, за літописом, — полянський князь. Ясна річ, він мав пря-

ме відношення до антських вождів V—VII стст.

До того ж "Повість временних літ", подаючи географічний опис Русі, називає слов'ян, що осіли по Дніпру, полянами (через те, що в полі сиділи). А далі — розповідає, що вони вже живуть на горах Київських. Пояснення цьому знаходимо в самому переказі про заснування Києва: "Поляни жили окремо і управлялись родами своїми, вони і до цих братів були вже полянами, і жили вони родами на своїх місцях і управлялися кожні своїм родом. І було три брати: одному ім'я Кий, а другому Шек, а третьому Хорив, і сестра їх Либідь. Сів Кий на горі, де нині узвіз Боричів, а Шек на горі, що нині зветься Щекавиця, а Хорив на третій горі, яка від нього прозвалася Хоревниця. І створили град в ім'я брата свого найстаршого і нарекли його іменем Київ. Був біля міста ліс і бор великий".

Отже, до появи братів поляни жили в місцях, де не було лісів. І Кий з братами міг прийти лише з півдня (з "поля" чи, точніше, з "диких поль"). Між іншим, історики XVIII ст. вважали Кия і його братів — слов'янами, жителями "диких поль", які жили недалеко від Чорного моря, між Бугом і Дніпром. Виходить, що Полянська земля могла знаходитись у степовій частині України, десь в межиріччі Дніпро — Південний Буг. "Синопис", між іншим, повідомляє, що прийшов Кий до Київських гір із степу заради "тихішого життя і притулку". Мабуть, Кий із братами попав у дуже скрутне становище, власне, сталася якась подія, внаслідок якої Полянська земля була захоплена іншим народом. Як ми вже згадували, за літописними джерелами, час життя і діяльності Кия не виходить за рамки другої половини V — першої половини VII ст. У північно-причорноморських степах перебували ко-

лові племена, які вели довгу і жорстоку боротьбу з угрупованням східних слов'ян — антами. А Кий, як згадувалося, із полянського чи антського роду, бо назви полян і антів тотожні.

Природно, Кий міг належати до верхівки антської старшини чи бути сином одного із антських вождів.

На думку дослідників, анти під натиском аварів пішли в лісостепову зону Східної Європи і асимілювались із корінними слов'янами. Археологічні дослідження підтверджують, що антські поселення в межиріччі Дністра та нижнього Дніпра й справді припиняють існування десь у VI—VII стст. Це стосується і південнобузьких поселень. А під час війни між антами й аварами постраждала значна частина антського населення й загинули племінні вожді. Підтвердити це могли б поховання військових вождів, дружинників та воїнів. Такі поховання знайдено поблизу с. Глодоси на Кіровоградщині, с. Вознесенки (нині територія м. Запоріжжя), і в них — зброя, золоті та срібні речі, предмети особистого убору й кінського спорядження.

Ці та інші матеріали свідчать, що на території степового Подніпров'я сталася велика катастрофа, під час якої загинули полководці та велика кількість воїнів. Ворогом, який переслідував слов'янське військо і вів з антами запеклі бої, історики вважають хозарів, що завойовували слов'янську територію. І це підтверджують численні археологічні пам'ятки. Проте є пам'ятки, що свідчать про інше. Скажімо, Глодоська знахідка. Більшість коштовних речей її — нагрудні ланцюги із підвішеними на них медальйонами, великі пірамідальні серги — візантійського походження.

Отже, можна вважати, що сини видатного антського вождя Кий, Шек і Хорив

після війни підійшли до Київських гір і заснували тут згадані у літописі три поселення. Старший брат заснував городище на одній із гір над Дніпром, яке й названо братами на його честь — Києвом.

Таким чином у середньому Подніпров'ї з центром у Києві утворилось Полянське князівство, що підтверджується й археологічними матеріалами. Так, у різний час тут знайдено візантійські монети саме VI ст.; монети Анастасія I (498—518 рр.) і Юстиніана I (527—565 рр.) — на Замковій горі, гостродонні амфори із Херсонеса (VI—VII ст.) на Подолі. Оборону своєї нової території анти-поляни повинні були забезпечувати з півд-

ня, звідки вони прийшли, скориставшись для цього могутніми земляними укріпленнями попередніх часів (так звані Змієві, чи Троянові вали). Це підтверджує, між іншим, радіовуглецевий аналіз залишків деревного вугілля: вали в межиріччі Ірпеня — Тетерева побудовані в IV—VI ст. Цілкові вірогідно, що Змієві вали були частково споруджені, а деякі поновлені антами-полянами на чолі з Кием. Та й за археологічними матеріалами, виявленими в останні роки, городище на Старокиївській горі існувало вже з кінця V століття.

Я. Б.

Наше здоров'я

Лікування гімнастикою

Чотири рази він виставляв свою кандидатуру у Французьку академію. І чотири рази його провалювали: не могли забути його "Ернані" і "Рюї Блаза", "Маріон" і віршів палких.

Все частіше Віктора Гюго непокоїли болі у серці. Ліва сторона його широких грудей часом просто розривалася.

Досить! Геть пілюлі, мікстури. Він лікуватиме себе сам. Хто сказав, що великому поетові протипоказана фізична праця?

Гюго намітив чіткий і продуманий розпорядок дня. До нього увійшли спортивна гімнастика і тривалі переходи пішки, їзда верхи і веслування. Заняття спортом стали невід'ємною частиною його життя. І згодом, коли він уже став академіком і пером Франції, державним діячем і незаперечним авторитетом у містецьких питаннях, ніколи не кидав спорт. До кінця свого довгого життя не скаржився на здоров'я.

Д. Є.

ЗВІДУСІЛЬ

● За даними організації Геллапа, що займається вивченням громадської думки, 95 процентів американців та ірланд-

ців заявляють, що вони вірять у Бога. Англіців — 76%, французів — 62, японців — 39. У потойбічне життя вірять:

американців — 71%, європейців — 43, японців — 31. В Європі у рай (небеса) вірять — 40%, в ад — 20, а в Америці відповідно 84 і 67.

● Досі Біблія перекладена на 1473 мови та діалекти. Тепер лінгвісти працюють над 500 новими перекладами.

● Джім Прайсман, помічник скарбника у брокерській фірмі на Уолл стріт вийшов, щоб піти посідати. На хіднику він побачив, що з-під снігу стирчить рижок конверта. Коли Прайсман підійняв конверт, то побачив у ньому цінні папери на пред'явника, на загальну суму 37 100 000 доларів. Прайсман негайно вернувся до контори і потелефонував до компанії, що їй належав конверт. Чесному Джімі Прайсману компанія виплатила нагороду — 250 доларів.

● Хвороба алкоголізму і наркотиків обходиться Америці 100 мільярдів доларів річно.

● Вперше за останні п'ять років злочинність в Америці залишилась на тому самому рівні, що і в минулому році.

● 26 серпня минулого року американський космічний корабель "Вояджер-2" наблизився до планети Сатурн на відстань 100 000 кілометрів. За космічними масштабами це зовсім близько. Він перетнув кільце Сатурна і передав на Землю за допомогою радіосигналів численні знімки та інші дані. Нашої планети радіосигнали досягли через одну годину 26 хвилин і 35 секунд. Тепер космічний корабель узяв курс на Уран, він має пройти повз нього у січні 1986 року. 1989 року він пролетить біля Нептуна, а потім залишить нашу Сонячну систему.

● За статистичними даними, 12 процентів населення Європи має вік понад 65 років. Дешо молодше населення Північної Америки — пенсіонери становлять

десять процентів. Наймолодшим вважається населення Африканського континенту: 65-річних тут лише три проценти. Пояснюється це тим, що населення, наприклад, Європи, не збільшується через низький рівень приросту. У Швейцарії, Австрії та Англії його кількість навіть зменшується. Сталим залишається воно у Швеції та Данії. Попереджають статистики, з 1990 року припиниться зростання населення у Греції та Італії.

● Аби побачити сонце, жителі селища Ельм (Швейцарія) піднімаються високо в гори. Річ у тому, що поселення розташоване в глибокій ущелині. Лише двічі на рік — по півмісяця весною та осінню — сонце заглядає в Ельм. Та й то завдяки природному тунелю в горах.

● Чи був перешийок між Європою та Америкою? З'ясовуючи це, американські археологи виявили дільницю суші між Ісландією та Фарерськими островами. Просвердливши її на значну глибину, вони встановили, що тут приблизно 40 млн. років тому буяли первісні ліси. Причини зникнення цього цілком можливого "мосту" через Атлантику поки що невідомі.

● На Панамському перешийку ростуть так звані "свічкові дерева", плоди яких містять 60 відсотків рослинного жиру. Місцеві жителі використовують їх для освітлення жител. "Свічки" горять, немов стеаринові, і не кіптять.

● Курці тютюну в 50 років мають стільки зморшок, скільки їх мають у 70 років некурці.

● Перший фотопортрет зробив у 1839 році професор Нью-Йоркського університету Драпер.

● У ЗСА нараховується понад 10 000 видів метеликів.

● У пошуках здобичі шпак пролітає іноді за добу 75 кілометрів.

В САДУ ГЕФСИМАНСЬКІМ

Слова Г. Добровольський

Ар. Ів. Коральдецький

Соло з Кором

1. В са--ду Геф--си--манськiм, в тяжкiй бороть--бi, Жи--ття Мо---є
2. То---му Я на Се--бе гри--хи тво--ї взяв, Стрж--да--ння i
3. Я смер--тi вку--сив, щоб ти влє не вми--рав: Вос--креснув--ши

все Я приз--на--чив то--бi: Щоб ка--ру по--нес--ти за тво--ї
му---ки за них Я прий--няв: На го--ру Гол--го--фу твій крест Я
з гробу, жи--ття то--бi дав.. То чи ро--зу--мі--еш ти жерт--ву

гри--хи, Щоб ти був спа--се--ний на віч--ні ві--ки.
по--ніс, i там Я на ньо--му, при--би--тий, по--вис. А---мінь.
Мо---ю, для то--го, щоб ти був на ві--ки в ра---ю?